

УДК 811.111-26.019

DOI <https://doi.org/10.24919/2663-6042.14.2020.223454>

ВИКОРИСТАННЯ СЛЕНГУ В МОВЛЕННІ НІМЕЦЬКОМОВНИХ КОРИСТУВАЧІВ СОЦІАЛЬНОЇ МЕРЕЖІ INSTAGRAM

Кучеренко І. В.

Кременчуцький національний університет імені Михайла Остроградського

Роботу присвячено провідним закономірностям використання сленгу в мовленні німецькомовних користувачів соціальних мереж. У дослідженні визначено, що сленг сучасної молоді становить окремий пласт лексики, пласт культури, який має яскраво виражене емоційне забарвлення, і водночас наголошено, що це – особлива форма спілкування, яка народжена в молодіжному середовищі і додає мові ознак особливої своєрідності й неповторності.

У статті розглянуто специфічні прийоми, що є характерними для неформальної письмової комунікації німецькомовної молоді в соціальній мережі Instagram. В умовах такої комунікації сучасна німецькомовна молодь Німеччини, Австрії, Швейцарії використовує незвичайні форми привітання, прощання та звертання одне до одного, послуговується характерною лексикою, найбільш частотним виявом якої є вживання сленгових лексем. Виявлено, що користувачі соціальної мережі Instagram ведуть активні дискусії в мережі, де впроваджують та реалізують на практиці норми сленгового мовлення. З'ясовано, що аналізовані засоби письмової комунікації, по-перше, сприяють прискоренню перебігу спілкування, по-друге, дають змогу його учасникам створити власну мову, зрозумілу лише активним користувачам Instagram.

Підкреслено, що функційність сленгу в мовленні німецькомовних користувачів соціальних мереж може бути застосована до аналізу конкретних ситуацій, у яких відбувається його використання. Щодо цього особливий інтерес викликають блоги в соціальній мережі Instagram. Більшість користувачів Instagram – це молодь, тому саме в дописах, сторіз та коротких відео віднайдено приклади використання молодіжного сленгу; виявлено нові сленгізми, що ще не увійшли до словників, а також проаналізовано функції, які вони виконують.

Констатовано, що використання німецькомовними користувачами соціальних мереж сленгових конструкцій у мовленні має ознаки певної системи конвенційних норм спілкування. Це приводить до появи особливої ритуалізованої етикетної поведінки – так званого нетикету, або сукупності настанов, спрямованих на дотримання правил поведінки в комунікативному інтернет-просторі.

Ключові слова: соціальні мережі, сленг, блог, комунікація, інтернет, нетикет.

Kucherenko I. V. The use of slang in the speech of German-speaking users of social networks. The work is devoted to the leading patterns of slang use in the speech of German-speaking users of social networks. The study found that the slang of modern youth is a separate layer of vocabulary, a layer of culture, which has a pronounced emotional color. Slang is a special form of communication that is born in the youth environment, and gives the language signs of special originality and uniqueness.

Although the subject of slang is insufficiently studied in the linguistic and pedagogical literature, its relevance is very high, as slang is a reflection of the language situation and nominative needs of modern society due to the heterogeneity of its structure.

The article considers specific techniques that are characteristic of informal written communication of German-speaking youth on the social network Instagram. In the conditions of such communication, the modern German-speaking youth of Germany, Austria, Switzerland uses unusual forms of greeting, farewell and address to each other, uses the characteristic vocabulary which most frequent feature is the use of slang lexemes. The study found that users of the social network Instagram have active discussions in the network, where they implement and apply the rules of slang. The analyzed means of written communication, firstly, help to speed up the flow of communication, and secondly, allow its participants to create their own language, understandable only to active Instagram users.

It is emphasized that the functionality of slang in the speech of German-speaking users of social networks can be applied to the analysis of specific situations in which it is used. In this regard, blogs on the social network Instagram are of particular interest. Most Instagram users are young people, so it was in posts, stories and short videos that examples of the use of youth slang were found; new slangs that have not yet been included in dictionaries are identified, and the functions they perform are analyzed.

It is stated that the use of slang constructions in the speech of German-speaking users of social networks has the features of a certain system of conventional norms of communication. This leads to the emergence of a special ritualized etiquette – the so-called netiquette, or a set of guidelines aimed at following the rules of conduct in the communicative Internet space.

Key words: social networks, slang, blog, communication, Internet, netiquette.

Постановка проблеми та обґрунтування актуальності її розгляду. Останніми десятиріччями інтерес мовознавців до сленгу суттєво зростає. Це

пояснюється тим, що сленг є рівнем мови, який охоплює різні прошарки її носіїв, активно впливає на літературну форму й іноді суттєво її трансформує.

Однак сьогодні сленгова лексика привертає увагу не лише лінгвістів, але й перекладознавців, які вивчають закономірності відтворення іншомовного сленгу засобами мови перекладу.

Попри те, що тематика, пов'язана зі сленгом, досліджена в мовознавчій та педагогічній літературі недостатньо, актуальність її є дуже високою, оскільки сленг є відображенням мовної ситуації та номінативних потреб, які має сучасне суспільство через неоднорідність його структури. Він дає змогу розширити межі пізнання іноземної лексики, постає чинником формування новітніх явищ у структурі мови, зокрема в межах її словникового складу.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблема соціальних мереж та їх впливу на комунікацію є об'єктом активних зацікавлень дослідників. Зокрема, М. С. Безбогова у своїй дисертації розглядає соціальні мережі як чинник формування соціальних настанов сучасної молоді [1]. Тенденції розвитку інтернет-спілкування як нової форми міжособистісної комунікації вивчає С. В. Зайцева [4]. Закономірності сленгового вживання як однієї з провідних норм інтернет-комунікації окреслено у працях П. М. Грабового [3], К. Т. Колесникової [5], А. Т. Ліпатова [6]. На німецькомовному матеріалі специфіку використання сленгу в інтернет-комунікації вивчають Є. І. Васильєва [2], М. Ю. Россіхіна та О. О. Биков [7], Г. Кляйнбергер та К. Шпігель [8].

Формулювання мети і завдань статті. З урахуванням актуальності й ступеня наукової розробки проблеми **метою** дослідження є визначення провідних ознак сленгу німецькомовних користувачів соціальних мереж. Для досягнення зазначеної мети необхідно виконати такі **завдання**:

- розглянути наявні дефініції поняття «сленг»;
- визначити функційність сленгу у процесі формування сучасного німецькомовного нетикету;
- дослідити закономірності використання німецькомовного сленгу у спілкуванні користувачів соціальної мережі Instagram.

Об'єктом вивчення є сленг користувачів соціальних мереж, що є носіями сучасної німецької мови. Предметом – специфіка функціонування сленгу в мовленні німецькомовних користувачів соціальних мереж.

Виклад основного матеріалу дослідження. Поняття «сленг» все більше завойовує увагу сучасної філології. Наразі існує велика кількість визначень сленгу, які нерідко суперечать один одному. Безперечним залишається той факт, що сленг – найбільш рухливий пласт лексики, який є точним відображенням мовної картини світу представників певної культури.

Протягом останніх двадцяти років лінгвісти активно переключилися з вивчення писемної мови на дослідження й аналіз безпосереднього живого спілкування, бо «безпосереднє усне мовне спілкування продовжує залишатися найважливішою сферою функціонування мови» [5, 88]. «Розмовна мова – це в деякому сенсі мінімальна система національної мови, філогенетично і онтогенетично первинна система, найважливіша за діапазоном громадської та індивідуальної значущості» [5, 88].

Як зауважують дослідники, літературно-мовна норма зараз стає менш визначеною і обов'язковою;

літературний стандарт стає менш «стандартним» [1, 31; 3, 14; 5, 88]. Однією з причин цього стану мови є інтенсивне проникнення в літературну мову слів, які традиційно вважалися сленговими.

Варто зазначити, що в молодіжному суспільстві активно використовуються такі французькі терміни, як жаргон (jargon), аргот (argot) і запозичений з англійської лексикології термін сленг (slang). «Жаргонізм», «арготизм» і «сленгізм» дуже часто виступають як синоніми не тільки в наукових статтях, але і в присвячених цьому соціолекту словниках. Проте деякі науковці відносять жаргонізми до сленгу, таким чином не виділяючи їх як самостійну групу, і визначають сленг як особливу лексику, використовувану для спілкування групи людей зі спільними інтересами [5, 88; 6, 19]. Сам термін «сленг» у перекладі з англійської мови означає:

1) мова соціально чи професійно відокремленої групи в протилежність літературній мові;

2) варіант розмовної мови, який не збігається з нормою літературної мови [5, 88].

Сленг складається зі слів і фразеологізмів, які виникли і спочатку вживалися в окремих соціальних групах, і відображає цілісну орієнтацію цих груп. Ставши загальноновживаними, ці слова в основному зберігають емоційно-оцінний характер, хоча іноді «знак» оцінки змінюється.

Однак не слід підходити до сленгу лише з позиції дослідника-лінгвіста, оскільки мова – явище не статичне, а багатогранне, зокрема за способом вираження (сленг наявний переважно в усному мовленні).

З погляду стилістики жаргон, чи сленг, або соціолект, – це не шкідливий паразитичний наріст на тілі мови, який вульгаризує усне мовлення мовця, а органічна та певною мірою необхідна частина цієї системи [4, 48].

М. С. Безбогова виділяє більше 10 способів утворення функціональних одиниць сленгу, таким чином підтверджуючи тезу про постійне оновлення словникового складу сленгу. Крім цього, вона вказує, що зародження нових словникових одиниць відбувається саме у великих містах, а вже потім відбувається їх переміщення по країні [1, 76].

Культура мовленнєвої поведінки пов'язана з формуванням певних моделей комунікативної ситуації – позитивних (унісонних) або негативних (конфліктних). Вони слугують для вираження оцінки, тобто сприйняття або відкидання людиною цінності того чи того явища. Висловлювання відображають функціональний зміст комунікативного процесу в моделях або схемах «суб'єкт-суб'єктної» конвенційної або неконвенційної мовленнєвої поведінки [3, 24].

Для групового спілкування властивий так званий «молодіжний тон»: характерні вітання, звертання, позначення оточення, метафорична (часто гіперболічна) манера говоріння, особливі вигуки й репліки зі словами захоплення і засудження, а також різноманітні мовні ігри. Специфічні властивості лексики окремої молодіжної групи розвиваються під впливом субкультури, що поєднує її членів. Водночас існують і загальноновживані серед молоді мовні одиниці. Всі зазначені особливості об'єднуються під «дахом» молодіжного сленгу.

Які ж причини появи особливої, деколи не зрозумілої дорослим молодіжної мови? Послугуючись у своєму мовленні сленгом, молодь намагається виразити своє критичне, іронічне ставлення до системи цінностей дорослих, проявити свою незалежність, самоствердитися, завоювати популярність у молодіжному середовищі, а також роблять спробу виділитися з маси, зокрема з-поміж груп дорослих носіїв мови, особливою мовою, т. зв. «модною» мовою. Загальновідомо, що молодь прагне до самовираження також за допомогою зовнішнього вигляду, форми проведення дозвілля тощо.

Сленг водночас є одним із засобів самовираження молодих людей та засобом приховати сенс сказаного ними від «чужих» людей, тобто це їхня таємна, зашифрована мова. Молодіжний сленг – це пароль для усіх членів референтної групи. Їхній мовленнєвий набір відрізняється від загальноживаного наявністю типових слів та висловів, які вживаються представниками цієї групи (наприклад, лише учнями певної школи чи мешканцями окремого двора) та виступають своєрідними візитними картками молодіжної культури.

Однією з причин появи сучасного молодіжного сленгу є розвиток різних каналів комунікацій, серед іншого й соціальних мереж. Це впливає на те, що молодь, намагаючись швидко написати повідомлення, використовує скорочені форми звичайних висловів.

Таким чином, ми доходимо висновку, що основними причинами появи та популяризації німецького молодіжного сленгу є:

- прагнення виразити своє критичне ставлення до дорослих;
- проявлення незалежності та самобутності, самоствердження;
- намагання здобути популярність у молодіжному середовищі, спроба виділитися;
- потреба «скорочення» лексичних одиниць для оптимізації спілкування засобами Internet.

З розвитком електронних способів спілкування саме конвенційні форми починають набувати дедалі більшого значення. Дотримання конвенційних норм спричинило появу ритуалізованої етикетної поведінки [7, 116]. На сьогодні модель поведінки особистості з настановами, спрямованими на дотримання правил поведінки в комунікативному інтернет-просторі, отримала назву нетикет (від англ. Net + Etiquette) – так називають сукупність правил, порад і рекомендацій з поведінки і спілкування в мережі Internet [6, 43].

Розвиток інформаційних технологій і включення медіакомунікацій у повсякденне спілкування людей зумовлює трансформацію соціальних відносин – і звичайна людина перетворюється на «людину медійну».

Сучасні інформаційні та інтернет-технології започаткували нові види діяльності, які стали можливими завдяки інтернету: блогосфера, дистанційна освіта, мережеві спільноти тощо. Відповідно до офіційного тлумачення, блог – це інтернет-щоденник автора, який ділиться своїми публікаціями в хронологічному порядку. Блог є особистим щоденником автора, який публікує в ньому будь-яку інформацію [6, 4].

Наразі для блогів та блогерів характерним є процес медіатизації. Це пояснюється наново виниклою

необхідністю скористатися новим засобом комунікації, який має переваги перед традиційними (телебачення, радіомовлення, преса), надаючи більше універсальних – простих і доступних – можливостей.

Функції, що притаманні сленгові, можуть бути застосовані до аналізу конкретних ситуацій, у яких його використовують. Щодо цього особливий інтерес викликають блоги в соціальній мережі Instagram. Більшість користувачів Instagram – це молодь, відповідно у дописах, сторіз та коротких відео можна знайти приклади використання молодіжного сленгу, виявити нові сленгізми, які ще не увійшли до словників, а також проаналізувати функції, які вони виконують.

Для проведення дослідження розглянуто контент низки Instagram-акаунтів німецькомовних користувачів та функційність використовуваних у них сленгізмів.

Використання сленгових засобів у когерентній (зв'язній) функції пов'язане з мовленнєвим прагматизмом, тобто сленгові одиниці в таких випадках використовуються як слова-заповнювачі мовленнєвих пауз та вигуків, для поєднання мовлення в межах єдиного мовленнєвого твору. Щоб подумати і правильно закінчити фразу, комунікант потребує часу, паралельно втрачаючи розуміння логічної послідовності подій. Таку паузу дуже зручно заповнювати сленговою лексикою, що міститься в активному словниковому запасі мовця. Крім того, вона може бути як позбавленою експресії або ж наділеною слабо вираженими емоційними характеристиками, так і нести яскраве емоційне навантаження, наприклад: *Meine Liebe, sage ich, was mich so unendlich gefährlich macht für dich, ist die Tatsache, dass ich auf mein Leben scheiße und du nicht auf deins. Also gib verdammt noch mal acht, was du sagst.*

Разом із когерентною часто використовується в мовленні користувачів соціальної мережі Instagram і дейктична (вказівна) функція сленгової лексики. Незважаючи на те, що такі слова мають другорядну семантику, функція вигуківих ситуативних позначень теми розмови чи комуніканта виражається в неофіційному спілкуванні, наприклад: *Maaaaann, funktioniert der Geld auch mal oder was?*

Наведений приклад демонструє, що використання вигуку Maaaaann може мати інвективну (образливу) функцію. Незважаючи на це, у просторі соціальної мережі Instagram подібні вислови зазвичай використовуються як ігровий компонент. Вплив таких висловлювань у дійсності сфокусоване на інший віртуальний світ, а не на реальних учасників комунікації, адже гра надає можливість зняти з мовця можливі звинувачення в порушенні встановлених норм. Наведена функція, як правило, найчастіше реалізується у мовленні підлітків та молоді, що користується Instagram, а наявність ігрового компонента допомагає уникнути контрреакції з боку того, кому адресоване повідомлення, наприклад: *Ich bin einfach nur ein willenloses Stück Scheiße, das sich in die eine oder andere Ecke schaufeln lässt, ganz egal.*

Ознак ігрового характеру надає молодіжній комунікації перемикування коду з одного діалекту на інший, наприклад, із баварського на нижньосаксонський:

- a) *Das isch asä toll!*
- b) *Gömmmer go schiinä?*

с) *Gosch no in gadä hüt Nomitag?*

або із санкт-галленського діалекту швейцарсько-го варіанту німецької мови на діалект кантону Граубюнден:

а) *Das chunnt mir aswia komisch vor – di han i scho aswo gsee!*

б) *Tschau, häsch guat, was machsch so?*

Особливу увагу необхідно приділити номінативній (називній) функції, яка у сленгу часто є нерозривною із інвективною (образливою) функцією. Серед користувачів соціальної мережі Instagram популярним є уміння дати відсіч, тобто влучно відповісти на той чи той закид, наприклад: *Du hast den Schlüssel stecken lassen, du verdammter Miststreuer.*

Номінативна функція сленгу найчастіше використовується в публічній сфері мовленнєвої комунікації. Звернення відомої радіопрोगрами в Instagram може слугувати прикладом такого використання: *Ich bin ganz für euch da, wer einen Tripp braucht, kann mich anrufen. Die Sendung für Verzweifelte, für Nihilisten, Zurückgebliebene und Einsame, für Atomforscher, Diktatoren und das einfache Nullchecker von der Straße. Hier reden wir gemeinsam über eine karge Welt. Wer ich bin, wisst ihr.*

Наведений приклад відображає паралельно із номінативною та експресивною ще й ідентифікаційну функцію. В цьому випадку лексика відіграє роль шифру, який сигналізує оточенню, що мовець, який цілеспрямовано й доречно використовує сленгову лексику та фразеологію, є повноправним членом їхньої спільноти.

Таким чином, використання сленгу в соціальній мережі Instagram допомагає її користувачам більш яскраво й точно висловити свої емоції, комунікувати з іншими користувачами, віднаходити спільні зацікавлення.

Сленг також виконує естетичну функцію. Питання стосовно якості реалізованої естетичної концепції може видатися дискусійним, проте в межах

прийнятих у Instagram естетичних систем зазначена функція повноцінно реалізується.

Характерним для сленгу користувачів Instagram є виконання психологічної (ідентифікаційної) функції. За рахунок неї новий користувач може швидко встановити контакти в незнайомому для себе середовищі, послуговуючись відповідними сленговими засобами, аби його зрозуміли та знайшли з ним спільну мову.

Сленг у соціальній мережі Instagram виконує функцію приховування, тобто допомагає зашифрувати слово та зробити його значення доступним лише для вузького кола користувачів. Розуміння цих закодованих слів та висловлювань постає ключем для входження до соціального середовища, допомагає користувачам досягнути певного статусу в соціальній мережі.

Висновки і перспективи досліджень у цьому напрямі. Отже, аналіз німецькомовного діалогічного мовлення в соціальній мережі Instagram продемонстрував, що учасники електронної комунікації використовують специфічну лексику, характерну для розмовного стилю, та будують свої речення так, щоб якомога більше спростити спілкування. Характерними рисами сучасного німецькомовного нетикету є використання слів, що належать до літературного (неологізми, терміни, запозичення) та розмовного (вульгаризми, сленг, емоційно забарвлені словосполучення, власне лексичні одиниці розмовного стилю, вигуки, лексичні та графічні скорочення) стилів. З урахуванням особливостей проаналізованого матеріалу можна визначити, що сленг у мовленні користувачів соціальної мережі Instagram виконує когерентну, дейктичну, номінативну, інвективну, психологічну, емоційно-експресивну, естетичну функції, а також функцію приховування. Використання сленгу допомагає яскравіше й точніше висловити свої емоції, побудувати ефективну комунікацію з іншими користувачами соціальної мережі.

ЛІТЕРАТУРА

1. Безбогова М. С. Социальные сети как фактор формирования социальных установок современной молодежи : дисс. ... канд. психол. наук : 19.00.05. Москва, 2017. 212 с.
2. Васильева Е. И. Тенденции интернет-сленга немецкоязычной аудитории в 2017 году. *Современная филология*. Казань : Молодой учёный, 2018. С. 15–18.
3. Грабовий П. М. Український молодіжний сленг. Київ : Жовтий, 2010. 220 с.
4. Зайцева С. В. Інтернет-спілкування як нова форма міжособистісної комунікації. *Дослідження з лексикології і граматики української мови* : зб. наук. праць. Дніпропетровськ, 2012. Вип. 11. С. 45–53.
5. Колесникова К. Т. Современный немецкий и сленг как его проявление. *Аллея науки*. 2018. № 1 (17). С. 88–90.
6. Липатов А. Т. Сленг как проблема социолингвистики. Москва : Элпис, 2010. 318 с.
7. Россихина М. Ю., Быков А. А. Специфика интернет-сленга немецкоязычной молодежи. *Вестник Северного (Арктического) федерального университета. Серия: Гуманитарные и социальные науки*. 2016. № 4. С. 116–126.
8. Kleinberger G. U., Spiegel C. Jugendliche schreiben im Internet: grammatische und orthographische Phänomene in normungebundenen Kontexten. *Perspektiven der Jugendsprachforschung*. Frankfurt am Main, 2006. S. 101–115.

REFERENCES

1. Bezbogova, M. S. (2016). Sotsialnye seti kak faktor formirovaniya sotsialnykh ustanovok sovremennoy molodezhi [Social networks as a factor of formation of social attitudes of modern youth]. (Dissertatsiya kandidata psikhologicheskikh nauk). Moskva [in Russian].
2. Vasileva, Ye. I. (2018). Tendentsii internet-slenga nemetskoazychnoy auditorii v 2017 godu [Internet slang trends for German-speaking audiences in 2017]. *Sovremennaya filologiya*. Kazan: Molodoy uchenyy, 15–18 [in Russian].
3. Hrabovyy, P. M. (2010). Ukrainskyi molodizhnyi slen [Ukrainian youth slang]. Kyiv: Zhovtyy [in Ukrainian].
4. Zaytseva, S. V. (2012). Internet-spilkuvannya yak nova forma mizhosobystisnoyi komunikatsiyi [Internet communication as a new form of transpersonal communication]. *Doslidzhennia z leksykologii i hramatyky ukrainskoi movy: zb. nauk. prats*. Dnipropetrovsk, 11, 45–53 [in Ukrainian].

5. Kolesnikova, K. T. (2018). Sovremennyy nemetskiy i sleng kak yego proyavleniye [Modern Deutsch and slang as its manifestation]. *Alleya nauki*, 1 (17), 88–90 [in Russian].
6. Lipatov, A. T. (2010). Sleng kak problema sotsiolingvistiki [Slang as the problem of sociolinguistic]. Moskva: Elpis [in Russian].
7. Rossikhina, M. Yu., Bykov, A. A. (2016) Spetsifika internet-slenga nemetskoyazychnoy molodezhi [Specificity of Internet slang for German-speaking youth]. *Vestnik Severnogo (Arkticheskogo) federalnogo universiteta. Seriya: Gumanitarnye i sotsialnye nauki*, 4, 116–126 [in Russian].
8. Kleinberger G. U., Spiegel. C. (2006). Jugendliche schreiben im Internet: grammatische und orthographische Phänomene in normungebundenen Kontexten. *Perspektiven der Jugendsprachforschung*. Frankfurt am Main, 101–115 [in German].